

VIJESTI IZ BISKUPIJA

Pripomena: Institut za crkvenu glazbu kao organizator Seminara za crkvene glazbenike 1990. g. zamolio je referente za crkvenu glazbu svih biskupija hrvatskoga govornog područja da za Seminar pripreme kratka izvješća o stanju crkvene glazbe u njihovim (nad)biskupijama. Budući da su se odazvali samo neki čekalo se još jedno vrijeme da i ostali pošalju izvješća. Do sada nitko više nije poslao pa je odlučeno da se u Sv. Ceciliji objave primljena izvješća. Možda će to potaknuti i ostale da pošalju naknadno svoja izvješća. Rado ćemo ih objaviti.

ZAGREB

KONSTITUCIJA II. VATIKANSKOG SABORA "SACROSANCTUM CONCILIIUM" GLAVA VI. – MUSICAM SACRAM – Što kažu dokumenti, a što praksa?

Svaki crkveni sabor se pamti po onome što je donio i zatim, kako se to provodi u djelo. Ovaj posljednji sabor, II. vatikanski, svečano je otvoren 11. listopada 1962. pod vodstvom pape Ivana XXIII. i preko 2000 biskupa iz cijelog svijeta. Slijedeće godine, 3. VI. umire papa Ivan XXIII., ali njegovo djelo nastavlja novi papa Pavao VI. Drugo zasjedanje je završeno 4. prosinca 1963. i tada je jednodušno prihvaćena konstitucija *Sacrosanctum Concilium* (2147 za, 4 protiv, 1 neispravan), poslije koje smo dobili na našem narodnom, hrvatskom jeziku sve liturgijske tekstove, bilo da se mole, čitaju ili pjevaju, kako u misi, tako u sakramentima i časoslovu. Koncil je završio 8. prosinca 1965. I odmah se prišlo tiskanju knjiga, priručnika i svega ostaloga na hrvatskom jeziku, a latinski se posve odbacio. Istina, neke su knjige morale imati usporedno i latinski izvornik, ali se brzo i to napustilo. I tako se koncilski dokumenti redom tiskaju i prevode, da bi 1970. dobili sve koncilске dokumente u jednoj knjizi, u izdanju *Kršćanske sadašnjosti*, Zagreb.

I tada se prišlo u promjene brže nego su prilike i uvjeti to dopuštali, kako na području crkvenog pjevanja, posebno s latinskim misama, tako i s brojnim oltarima i propovjedanicama, koji su naprosto izbačeni bez nadzora struke. Taj se prvi nalet nekako smirio oko 1970., ali se osjećala praznina, vakuum. Naime, sve staro, inventar i glazbeni materijali su uklonjeni, a novo nismo imali. Tek pojava službene pjesmarice 1983. *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* (naziv je malo predug s obzirom na one prijašnje: *Cithara Octochorda*, *Pjevnik*, *Kantual*, *Hosana*...) donijela je dobar priručnik za liturgijsko bogoslužje.

Ali mislim da bi se sada morali još malo vratiti saborskim dokumentima. Naime, nameće se pitanje, kako je Sabor mogao tako olako reći, barem se tako postupalo, ne treba vam više latinski jezik, napravite sebi prijevode, služite se svojim narodnim jezikom. Doduše, tekstovno se to može brzo načiniti, ali što je sa glazbom i velikim bogatstvom notnog materijala,

koji se više ne može koristiti, jer je na latinskom. Ima tu nešto važno, a na što nije dovoljno upozoreno. Sabor je dao samo *povlasticu*, ali koja je kod nas odmah postala pravilo. U konstituciji, naime, piše, osobito što se tiče svete glazbe, u čl. 36. § 1. piše: U latinskim obredima *treba sačuvati* latinski jezik, osim gdje postoji posebna povlastica.

Čl. 54. U misama, koje se služe s narodom, *može se primjereno* upotrebljavati narodni jezik, osobito u čitanjima i u „zajedničkoj molitvi...“ Treba se ipak *pobrinuti* da vjernici znadu i latinski izgovarati ili pjevati dijelove misnog reda koje su dužni prihvaćati i odgovarati.

Čl. 63. U podjeljivanju sakramenata i blagoslovina, nerijetko može biti *vrlo korisno*, ako se upotrebljava narodni jezik.

Čl. 101. Prema stoljetnoj predaji latinskog obreda, klerici neka u božanskom časoslovu *zadrže* latinski jezik, ali se *daje* ovlast ordinariju da u pojedinom slučaju može klericima, kojima bi latinski jezik bio *velika zapreka*, da časoslov mole kako treba, dozvoliti upotrebu prijevoda na nar. jeziku.

Sabor je, dakle, sve dobro precizirao i mudro napisao. Ali se u praksi uvijek nije mudro postupalo. Staro, latinsko, brzo je odbačeno, a novo, hrvatsko još nismo imali. I bilo je kojekako, a promjene smo htjeli brzo izvesti. No, podloga svemu bila je tek povlastica.

I što se sve događalo na području svete glazbe? I puno i malo, i dobro i loše. Neki su u tom naletu već u XXI. stoljeću, a neki još prije II. vatikanskog.

Možda bi ovdje bilo mjesto i za dvije primjedbe koje se odnose na dvije knjige: Misna knjiga je veoma lijepa, pregledna, ali zašto u njoj nema svečanih predslavlja, koja su u latinskim misalima bila; jesu li ona ispuštena nečijom voljom ili nečijom samovoljom?

A druga se primjedba odnosi na *Sprovodni obrednik*, koji je također lijepo uređen, ima puno vrsta i načina sprovoda, psalama, molitava, ali bez ijedne note, bez ijednog punktuma? To je, čini mi se veliki propust. To je valjda prvi sprovodni priručnik bez nota, a psalmi se ipak pjevaju. Moj skromni prilog bit će prikaz kako se zadane smjernice konstitucije sprovode u praksi i to obzirom na crkvenu glazbu u Samoborskoj regiji, točnije u Okičkom dekanatu. Čini se da upravo ovakav profil regije može vjerno pokazati kako se sve to provodi, u kojoj mjeri i na kakav način. Naime, u toj regiji ima župa raznog profila: gradske (Samobor, župa i Franjevci), prigradske (Stupnik, Brezovica, Rude, Sv. Nedjelja), s redovničkim zajednicama (Kotari, Brezovica, Stupnik), proštenjarsku (Sv. Marija Okička), te seoske (Noršić Selo, Sv. Martin pod Okićem, Zdenčina, Kupinec, Rakov Potok). Na ovom području je nekoliko redovničkih zajednica (franjevci u Samoboru, časne sestre u Samoboru, u Strmcu, Hrvatskom Leskovcu i Karmel u Brezovici). Ukupno je 12 župa i dvadesetak crkava i kapela s redovitom službom Božjom.

Radi točnijeg izvješća, uputio sam upitni list na sve župe i samostane s pitanjima koje je predložio Institut. Odgovori su bili upravo toliko različiti, koliko se i same župe međusobno razlikuju. Evo pitanja i odgovora:

1. Pjevaju li se u liturgiji samo stare popijevke kao i prije Sabora?

Odgovori: Da (2), Da, ali i nove (2). Neke nove (1). Stare i nove (2). Ne (2). Pjevamo dijelove mise na hrvatskom (1).

2. Koliko su prihvaćene nove popijevke iz pjesmarice *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* i po mogućnosti koje?

Odgovori: Sve su prihvaćene (4). Malo, jer su teške (3). Djelomično da djelomično ne (3).

3. Pjevaju li se popijevke koje odgovaraju pojedinom liturgijskom činu ili samo što narod znade pa makar ne odgovara duhu liturgije?

Odgovori: Pjevaju se one koje odgovaraju dijelovima mise (5), prema liturgijskom činu (3). Prema liturgijskom činu, a prije mise i poslije mise ono što zna sav narod (4).

4. Uči li se pjevati vjernike u crkvi ili samo vjeroučenike prigodom vjeronauka? Ima li Schola cantorum?

Odgovori: Rijetko se uči (3). Nema tko učiti (3). Jedino za P. Pričest ili za Firmu, Sch. cantorum nema (1). Nema Sch. cantorum (3). Ima Sch. cantorum (4). Vjernike uči iza mise, djecu na vjeronauku (1). Mladi uče, stariji prihvaćaju (2).

5. Sudjeluju li svećenici aktivno u učenju popijevke ili sve prepuštaju orguljašima? Postoji li suradnja između svećenika i orguljaša?

Odgovori: Postoji suradnja (4). Redovito svećenik, ponekad orguljaš (3). Svi sudjeluju (3). Sve vodi svećenik (1). Svećenik, ponekad sjemeništarac (1).

6. Kakve kvalifikacije imaju orguljaši?

Odgovori: Priučen (2). Razine kvalifikacije (4). Školovani orguljaši, časne sestre (5).

7. Pjeva li samo Božji narod ili ima i zborova u župama?

Odgovori: Pjeva narod (3). Cijela crkva (2). Božji narod (2). Narod i pjevački zbor (4).

8. Vaše mišljenje o svemu tome, prijedlozi?

Odgovor: Ne odbaciti ono što narod znade (3). Pjesmarica je dobra, ali koristim i Kantual, jer ima veći program (1). Trebalo bi izdati pjesme koje sav narod prihvaća i lako uči (1). Lako je tamo gdje je školovani orguljaš (2).

Ovako to izgleda u našoj samoborskoj regiji. Čini se da je najznakovitiji odgovor onaj posljednji: lako je tamo gdje je školovani orguljaš. On i svira kako treba, prihvaća ono što pjesmarica nudi, drži se liturgijskog čina i vremena, tu je na pomoć i sugestija *listića*. I ako još nastoji i svećenik podržati ta nastojanja i u njih se uključiti, onda ni uspjeh neće izostati. Nije uvijek lako naći za to vremena. Ali ako se prisjetimo od kolikog je značenja kako se provodi liturgija svetih čina u crkvi, onda se ipak i za to mora naći vremena. Jedino tako možemo naprijed. Jedino tako možemo doći do pravih rezultata, jedino tako možemo pjevati Gospodinu pjesmu novu, a ne se zadovoljiti sa starom, po onoj „jer to svi znaju”. Ali znat će i novo, ako im ponudimo, ako ih naučimo.

Dragutin KOMORČEC, upr. župe Stupnik

STANJE CRKVENE GLAZBE POSLIJE II. Vatikanskog sabora u Međimurju

U župnim crkvama Međimurja poslije II. vatikanskog sabora počele su se uvoditi nove liturgijske popijevke iz novijih crkvenih pjesmarica. Stare su se crkvene popijevke još zadržale, premda postupno iščezavaju, posebice one u međimurskom narječju. No, ni međimurske župe nisu bile pošteđene epidemije zabavnih duhovnih šansonata. Ipak više prevladavaju popijevke iz pjesmarice *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*, naročito antifone s psalmima. Antifonu pjeva narod i pjevački zbor (gdje postoji), a psalam solisti. Župnici nastoje da puk pjeva u liturgijskom duhu tj. ono što odgovara liturgijskim činima.

Odgovori: Pjevaju se, iz pjesmarice *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* u većini župa, slijedeće skladbe: *Ti si, Gospodine, baština moja* (89), *Gospodin je pastir moj* (93), *Kušajte i vidite kako je dobar Gospodin* (108), *Milosrdan je i milostiv Gospodin* (118), *Blagoslivljat ću do vijeka* (124), *Hvali dušo moja* (125), *Blagoslivljat ću Gospodina* (129). Psalmi kao popijevke: *Dodite živomu vrelu* (153), *Kao što košuta* (155), *Vječna je ljubav njegova* (158), *Veliča duša moja* (160), *Obradovah se kad mi rekoše* (344), *Svi krajevi svijeta* (387), *Pošalji Duha svojega* (519), *Pjevajte Gospodinu pjesmu novu* (573), *Milosrdan je i milostiv* (730), *U dom ćemo Gospodnji* (839).

U Međimurju je veoma malo školovanih orguljaša (sa nižom glazbenom školom). Stara generacija iz Bevarove celjske škole (!) je pomrla. Sada sviraju pretežno priučeni orguljaši, koje su orguljanju učili ili župnici ili stari orguljaši. Ponegdje svira i sam župnik. Tamo gdje su bolji orguljaši postoji i pjevački zbor, ali ponegdje stariji pjevači vode i orguljaša i "drže" zbor (!). Pozitivno je što svugdje župnik i orguljaš rade sporazumno, tako da se i obnova liturgije pomiče naprijed. Uz ove poteškoće, držim da bi se još mnogo toga moglo ispraviti i poboljšati uz malo dobre volje. Navest ću, iz nekih župa, ono što je bitno za shvaćanje stanja crkvene glazbe u Međimurju.

U župi *Goričan*: Novije su popijevke iz pjesmarice *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* dobro primljene, osobito skladbe Lj. Galetića. Pjevaju se popijevke koje uglavnom odgovaraju liturgiji. Pjevanje predvodi župnik a sudjeluju obje samouke orguljašice, srednjoškolkice. Pjevačkog zbora nema, a pjevanje se popjevaka uči na vjeronauku i sa skupinom djevojaka koje su ujedno i "Schola cantorum" te u liturgiji započinju pjevanje psalama i popjevaka.

U župi *Dekanovec*: Postoji bogat repertoar starinskih popjevaka (stare međimurske popijevke pjevaju pretežno stariji). Mnoge su iz ostavštine pok. kantora Florijana Andrašeca (+1962). No, repertoar popjevaka je uređen točno prema pojedinim liturgijskim činima. Slično je i u Razkrižju. Od 1962. godine nema orguljaša. (Orgulje su obnovljene 1989.). Župnik uči pjevanje popjevaka sa svakom vjeronaučnom grupom, ponekad i puk iza nedjeljne poldanice ili iza rane mise. Za veće blagdane sviraju bogoslovi, na proštenju župnik. Pjevačkog zbora nema, pjeva puk.

Sv. Juraj na brijegu: Nastoji se pjevati ono što odgovara liturgijskim činima. Postoji pjevački zbor pa pjeva i narod i zbor.

Čakovec: Pjevaju se popijevke koje odgovaraju pojedinom liturgijskom činu. Orguljaš je svećenik, župa ima pjevački zbor, ali se rijetko pjevaju zborne skladbe.

Vratišinec: Također se nastoji pjevati u liturgijskom duhu. Orguljaš nije kvalificiran za taj posao, nije stalan i ne želi preuzeti obvezu učenja. Župnik uči nove popijevke i s pukom i sa vjeroučenicima, zbora nema, pjeva puk.

Mursko Središće: Još uvijek se popijevke ne biraju prema vrsti i dijelu bogoslužja. Samo djeca povremeno uče popijevke na vjeronauku, orguljaša nema, pjeva puk.